

Kymenlaakson maakuntaohjelmaluonnos 2022-2025

Lausunto jätetty verkkolomakkeen kautta

<https://www.kymenlaakso.fi/8-ajankohtaista/13651-kuulutus-maakuntaohjelmaluonnos-2022-2025-ja-ympaeristoeselestus-naehtaevillae-1-30-9-2021>

2. Maakuntasuunnitelma

2a. Yleinen palaute maakuntasuunnitelmasta

Kymenlaakso tänään -osiossa on esitetty hyvä yleiskuva maakunnasta, joka profiloituu logistiikka- ja teollisuuskeskukseksi ja rajamaakuntana.

Väestön vähenemistä koskevat haasteet on tuotu realistisesti esiin. Haasteita ei kuitenkaan ole kovin vahvasti huomioitu maakuntaohjelman painopisteissä. Esim. sitä, miten painopisteillä vastataan väestön vähenemisen haasteeseen. Ilmastonmuutoksen haasteet ja luonnon monimuotoisuuden köyhtymisen merkitys omalle maakunnalle on tuotu esiin. Tässä kohdassa olisi hyvä tuoda esiin myös Kymenlaaksolle tärkeän liikenteen päästöjen merkitys ja liikenteen rooli ilmastonmuutoksen hillinnässä, tarve päästöjen vähentämiseen tai esim. siihen liittyviä innovaatioita. Asiaa on tosin osittain käsitelty maakuntaohjelman Kestävä Kymenlaakso -painopisteessä. Ecoreg-mittaristo kiinnostava ja havainnollinen tapa kuvata kehitystä. Myös älykäs erikoistuminen on tuotu hyvin osaksi tilannekuvaa.

Skenaarioiden päivitys koronan aiheuttamilla muutoksilla on hyvä ja tarpeellinen, mutta varsinaista yhteyttä skenaarioiden ja maakuntaohjelman välillä ei näytä olevan, vaan skenaariot jäävät erillisiksi maakuntaohjelmaan nähden.

Luettavuus ei verkkoversiossa ole paras mahdollinen. Erillinen dokumentti, jossa selkeä sisällysluettelo, olisi hyödyksi. Aineisto vaikuttaa osittain keskeneräiseltä, kaikki linkit eivät toimi, eikä kaikkia linkkejä ole mukana, niissä kohdissa, joissa linkki mainitaan. Vaikutelma työstä on siksi hieman keskeneräinen. Vaikutelmaa vahvistaa asiakirjojen yleinen luonne, monet esiin nostetut asiat jäävät hyvin yleiselle tasolle, niitä ei perustella, eikä niihin pureuduta syvemmin.

2b. Pitkän aikavälin tavoitteet

Tavoitteet ovat hyvin yleisellä tasolla, hukkuvat yleisen kuvailun joukkoon. Lauseet ”Maakunnan tulee rakentaa vahvuuksilleen.”, ”Maakunta nostetaan menestyvien maakuntien joukkoon.” ja ”Hyvinvoinnin, terveyden ja osallisuuden lisäämiseen panostetaan uusilla ja innovatiivisilla tavoilla.” kaipaisivat lisää perusteluita tuekseen, miten niitä on tarkoitus toteuttaa ja mitä ne voivat pitää sisällään.

2c. Visio

”Suomen välittävin maakunta” on hauska, sympaattinen ja mieleenjäävä. Se ei kuitenkaan ole erityisen kunnianhimoinen, eikä vaikuta tavoittelevan selkeää muutosta. Siinä mielessä visio on melko mitäänsanomaton ja jää avoimeksi, miten sitä kohti pyritään: olisiko tarpeen liittää siihen tavoitteita ja niiden seuranta? Pidempi teksti, jossa vision merkitystä ja sitä, miten siihen on päädytty, olisi avattu tarkemmin, olisi hyödyksi.

3. Maakuntaohjelma

3a. Yleinen palaute maakuntaohjelmasta

Kärjet ovat selkeät ja niitä on sopiva määrä, kolme painopistettä, joiden jokaisen alla on kolme tavoitetta. Toimenpiteet ovat esimerkkitasolla, eli niiden osalta ei ole ilmeisesti tehty vielä mitään linjauksia tai valintoja, eikä kaikkia toimenpiteitä tässä vaiheessa seuraavaksi neljäksi vuodeksi olekaan mahdollista lyödä lukkoon.

Maakuntaohjelman laatimisen prosessi olisi kiinnostava tieto, jolla on merkitystä myös ohjelman vaikuttavuuden kannalta. Kuinka paljon maakunnan kehittämistoimijat ovat osallistuneet valmisteluun, miten ohjelmaa on tehty, miten painopisteet ja kärjet ovat valikoituneet.

Ohjelman tavoitteiden toteuttaminen jää epäselväksi, miten se tapahtuu ja kenen toimesta, ja miten ja millä mittareilla tavoitteiden toteutumista seurataan, vai seurataanko ylipäänsä.

Rahoituksen osalta voisi tuoda esiin eri rahoitusvälineiden merkityksen, esim. oikeudenmukaisen siirtymän rahasto JTF:n suuren merkityksen Kymenlaaksolle.

3b. Innovatiivinen Kymenlaakso -painopiste

Erytisen tarkkoja rajauksia tai valintoja ei ole tässä painopisteessä tehty, vaan painopisteen pääasiallinen sisältö koostuu älykkään erikoistumisen vahvistamisesta. Ratkaisu tukee hyvin älykkään erikoistumisen strategian toteutumista ja jättää tilaa toimeenpanossa erikseen tehtäville yksityiskohtaisemmille valinnoille.

Kärjet ”Uudistuva elinkeinoelämä” ja ”Älykäs erikoistuminen ja TKI-toiminnan tukeminen” vaikuttavat osittain päällekkäisiltä. Älykkään erikoistumisen lisäksi matkailu on nostettu esiin yhdeksi kärjeksi sekä osaaminen ja koulutus tunnistettu hyvin älykästä erikoistumista tukevaksi välttämättömäksi edellytykseksi. Älykkään erikoistumisen kärkivalintoja voisi kuvata ja perustella edes lyhyesti, ei ole realistista olettaa, että lukija tutustuu maakuntaohjelman ohella muihin strategioihin.

Osaamisen ennakointi on tärkeä asia, joka on ohjelmassa hyvin huomioitu. Matkailu tuntuu Innovatiivinen Kymenlaakso -kohdassa hieman irralliselta ja erilliseltä, muuten painopisteen sisältö muodostaa loogisen ja yhdenmukaisen kokonaisuuden.

3c. Kestävä Kymenlaakso -painopiste

Saavutettavuuden ja kestävä liikunnan nostaminen kärjiksi on luonteva valinta maakunnan sijainnin ja vahvuudet huomioiden. Myös uusiutuvaan energiaan siirtyminen ja nopeiden tietoliikenneyhteyksien kehittäminen ovat perusteltuja tavoitteita.

Maakunnan keskeisenä haasteena on väestön väheneminen, siksi on hyvä, että yhdyskuntarakenteen vetovoimaisuus on tunnistettu kehittämiskohteeksi. Tämä kehittämiskohde olisi ehkä syytä nostaa vieläkin voimakkaammin esiin.

”Kymenlaakson tavoitteena on olla hiilineutraali maakunta.” – mihin mennessä tavoite on tarkoitus saavuttaa? Ilmastonmuutokseen sopeutuminen on vain mainintana luonnon monimuotoisuuden yhteydessä, mutta sille voisi antaa painoarvoa enemmänkin, onko esim. alueellisen sopeutumis suunnitelman tekeminen tavoitteena? Kiertotalous on mainittu luonnon monimuotoisuuden

yhteydessä, mutta voisi sopia paremmin Innovatiivinen Kymenlaakso ja Uudistuva elinkeinoelämä osuuteen, koska kyse on ennen kaikkea liiketoiminnasta.

Kestävyys on nostettu painopisteen otsikkoon, ilmeisesti ohjelmassa painotetaan ekologista kestävyyttä. Sen sijaan muut kestävyiden elementit: taloudellinen, sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys eivät tule ohjelmassa esille.

3d. Aktiivinen Kymenlaakso -painopiste

Osallisuus-tavoitteen kytkentä kuntien osallisuusohjelmiin ja Kymenlaakson hyvinvointikertomukseen ja -suunnitelmaan sekä niiden linkittäminen mukaan on hyvä asia, mutta niiden pääkohtia voisi tuoda enemmän esiin. Osallisuutta ja eriarvoisuutta on käsitelty melko kevyellä otteella ja yleisellä tasolla, erityisesti Eriarvoistumisen ehkäisy -osa jää hyvin yleiseksi, vaikka kyse on maakunnan kehityksen kannalta erittäin tärkeästä asiasta. Osallisuus ja eriarvoisuus olisivat kaivanneet tarkempaa määrittelyä, mitä niillä tarkoitetaan ja miten niihin voidaan puuttua. Esimerkiksi työttömyyttä ei ole juuri käsitelty, vaikka se on erittäin keskeinen syrjäytymistä aiheuttava tekijä ja Kymenlaaksolle myös väestökehitys huomioiden erittäin tärkeä kehittämiskohde.

Myös koulutuksen rooli syrjäytymisen ehkäisyssä on tärkeä ja tulisi näkyä selkeämmin tässä kohtaa ohjelmaa. Koulutus on esitetty lähinnä osaamisen näkökulmasta ja kilpailukyvyn elementtinä Innovatiivinen Kymenlaakso -painopisteen yhteydessä.

Kulttuuriympäristöjen vaalimisen huomiointi on hyvä asia.

4. Vaikutusten arviointi, ympäristöselostus

4a. Yleinen palaute ja kommentit vaikutusten arvioinnista

Kymenlaakson maakuntaohjelmaluonnoksesta laaditussa ympäristöselostuksessa on hyvin kuvattu maakunnan nykytilanne, sekä ympäristöä koskevat haasteet. Vaikutusten arviointi sisältää SOVA-lain mukaiset näkökulmat asianmukaisella tavalla ja vaikutuksia on kuvattu johdonmukaisesti SOVA-lain mukaisten teemojen alla. Ympäristövaikutusten seuranta koskevat mittarit ovat havainnollisia.

Maakuntaohjelman vaikutukset arvioidaan kauttaaltaan joko myönteisiksi tai neutraaleiksi, mikä on ohjelman kehittämismyönteisen luonteen vuoksi luonnollinen päätelmä. Arvioinnissa jäi kuitenkin vähäiselle painoarvolle painopisteiden keskinäinen, sekä painopisteiden sisäinen vertailu ja mahdollisten ristiriitaisten vaikutusten tunnistaminen. Myöskään ohjelman toteutumiseen ja sitä kautta vaikutusten toteutumiseen liittyviä epävarmuuksia ei ole arvioinnissa tuotu juurikaan esille. Arvioinnissa olisi voinut pohtia enemmän myös sitä, miten ohjelman toimenpiteet vastaavat toisaalta ohjelmalle asetettuihin tavoitteisiin, sekä toisaalta ilmastonmuutoksen hillintään ja ilmastotavoitteisiin, jotka korostuvat yhä enemmän niin kansallisella kuin kansainvälisellä tasolla.